

(א) גירסת הערוך מילתא
ופירוש רמסם גבוהים,
(ב) 'ע' תוס' מולין קמ. ד"ה
הנין, (ג) 'תוספ' פ"ד ה"ה,
(ד) פסחים 77, (ה) ד"ב כה ;
(ו) דס"א: דוטול, (ז) 'לפנינו
הגירסא זווי ויהא היא עין
בערוך ערך וזו א"ל.

תורה אור השלם

1. הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב
אֶל צָפוֹן סוֹבֵב סָבֵב הוֹלֵךְ
הָרוּחַ וְעַל סְבִיבָתוֹ שָׁב
הָרוּחַ: קֵהֶלֶת א ו

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה חסד וכו'
תקופת תפלה נצטוו
ומהתא יאמרו נמנח:
ד"ה וכן וכן
חובטת מתחבטת אלף חצי
שעה (סמוך וכו' ט"ח)
תא"מ וי"צ ל"ד גמ"ה:
(ז) ורש"י ד"ה וכו' וכן
אמרוהו לכל וזהו ז'
נמנח: (ח) וד' וכן
אמרוהו לכל וזהו ז'
יוס וכו' וגם ד' ותפלה
שנצטוו תקופת חשדיו
העומדת על ז"ה וכו'
קצרות ותפלות שבת יהיו
בנינויות ז"ב ז"ב כשתפלות
חשדיו נפולת שבת שעות
היו תפלות קצרות וכו'
בשבת חסדיו וכו' חסד
קצר ותפלתו ארוכה וכו'
שעות ותפלות
בנינויות:

לעזי רענ"י

שונד"ר [שיאונדיי"ר].
משני, בעל איכות נחותה.

מוסף רש"י

[illegible]

רבינו חננאל

אמר רב הונא בריה דרב
יהושע (אתא דנרש ודבי
בארי) יהי מוליאתא
דנרש ודבי בארי. פי'
מוליאתא (דביקס)
[יכסי] גבוהים אוקון.
ת"י הבא לרבעה מרבעה
בריבוע העולם, נותן
צנונה לצפון העולם
(ודרומה לדרום העולם).
והורוצה לכוון צפון
העולם יראה מקום

פס קיבר. שו"ד"ר בלע"ז: **סומו ודתי**. לא מעלו כך שמעתי. ונראה
בצעמי סומו ודתי מעלי והכי תניא (ב"ק ק"ג) חמשה דברים נאמרו
בשם משגיב מחזין ומאחילי הפנים ומרצה את הורע והורג כינה
שבבעים וירשון נמי תניא בצברות (דף מ"ז:) דיפין לבני מעים: **שום**
ירק. אני שמעתי לגנאי ואני אומר
לשבח: **עליו**. קשין אמהות יפין. **פת קיבר ושכר חדש**

חממות שרשין: צימום החמה. יפין
שמננין את הגוף. צימום הגשמים
זקין: מוקינין. מפני הטורח: צי
צירי וזי נרש. צ' עירור ויש צין
זו לזו מעלות ומורדות וכן מולייתא:
זאקונן. הזקינות: צריבות של עולם.
כדמפרש ואזיל: נטון לפונה לנפון
עולם ודרומה לדרום עולם. ולא
באלכסנו של עולם: וסימיוך. אם
איך יודע לכון כפון ודרום: עגלה
נפון ועקרב בדרום. מזלות הן:
אם אינו יודע לרעה צריבות של
עולם. שאינו מכיר במזלות הללו:
מרבצה כמין התקופה. לפי הילוך
סיבוב החמה ניכר איזו רוח דרומית
ואיזו רוח כפונית: חמה יואה ציוס
ארוך. אותו רוח שאתה רואה
שחמה יואה ציוס ארוך של ימי
תקופת תמוז (א) יואה ציידו האחד
ושוקעת באותו רוח עצמו ציידו
האחר: וזו פני נפון. לפי שחמה
לעולם ציוס ממזרח לדרום מהלכת
כדאמר קרא (קלה א) הולך אל דרום
והליכת החמה ציוס היא אלז בלילה
אינו הולך אלא סובב מחוץ לכיפה
וציוס הארוך עומדת בקרן מזרחית
כפונית ומהלכת מזרח דרום ומערב
ושוקעת בקרן כפונית מערבית וכלילה
סובבת פני כפון ולמחרת היום נקרא
מעט ואינה יואה בקרן אלא נמשכת
מן הקרן ולמזרח מעט ויוואה ובערב
שוקעת בתוך המערב משוך מן הקרן
מעט וכלילה סובבת אותו מעט וכל
הכפון ומעט במזרח יותר מליל של
אמש וכן בכל יום עד שיוואה בתקופת
תשרי באמצע המזרח ושוקעת באמצע
המערב לפיכך היום והלילה שוין
ועדיין בכל יום נמשכת לזד דרום
ויוואה ובשקיעתה נמשכת לזד דרום
ושוקעת עד שיוואה ציוס בתקופת
טבת בקרן מזרחית דרומית ומהלכת
דרום לבדו ושוקעת בקרן מערבית
דרומית והיינו דקאמר חמה יואה
ציוס קרז ושוקעת ציוס קרז וזו פני
דרום: פני מזרח ומערב פעמים
מהלכת. ציוס צימין הארוכין

פעמים מסבצתן צלילה בימי תקופת
הגולה כו'. לפי שהמאורות נחלו בתחילת
יושאר בידך יום רביעי נמאלת תקופת
וכן לעולם יום רביעי צין תקופת שנה
ומחאה או בשבע ומחאה או ציום או צלילה
היום של תמוז צב' ומחאה צלילה לפי
שפלה וז' צב' שנת ומחאה שז' ל' שני
תקופת תמוז צב' ומחאה של תשרי נז'
צב' של תמוז צו' ומחאה ושל תשרי
ושל תשרי צט' ושל טבת צד' ומחאה צי'
היא נמשכת אחריהן שימי התקופות
שעה. (א) סימן לחזיון א"ח ג"ח ו"ח טז'
שבת לך מלכים חמה נוגה הרי' א' ש'
שעות ראשונות א' ימות השבוע א"מ כ'
היטב צספר חסמוני שלו למה נקדרה
במחלת כוכב תקופת תמוז יפול בצב' א'
לחותה שעה עזמה אלא שנמשכת חלף

ועולם, וכנגדה עקרב בדרום. והמכין ומרבע העיר, המקום שהוא תחת העגלה הוא הצפון, שנתון ימינו לדרום ושמאלו לצפון, לפני מורה ואחרי מערב. ב' ר' יוסי ואמר הין כן הוא , מזה דרום כל אדם יוכל לכוון כיוון זה בקביעות הכוכבים, לאו חו' לו לרביע סביבותיו וזאתו ב' בתקופת המזל והולך (ענין) והולך וסובב כל המזל והולך כל היום כנגדו כמערב, וזה פני צפון. ומקום שהחמה ורחות ב' בתקופת טבת מחלוץ בילגה, והולך זה פני דרום. ותקופת כסליו ותקופת תשרי חמה יוצאה באמצע מורה ושושקת באמצע (מערב). וזה מעגלה המזל וסובב בתקופת חשוון צפונית הולך זה חלוץ זה שמעית חלוץ והולך בתקופת

כאן בעליץ כאן באמהות כאן בימות החמה כאן בימות הנשמים.
פ"ה לעליץ קשין ואמהות יפין אמהות שרשין צימות החמה
יפין שמננין הגוף צימות הגשמים קשין משמע לפירושו דעליץ לעולם
קשין ואפי' אמהות אינן יפין אלא צימות החמה וסימה דצפרק

פת קיבר ושכר חדש וירק לא קשיא הא
 בתומי וברתי הא בשאר ירקי כדתניא שום
 ירק כרישין חצי ירק נראה צנן נראה סם
 חיים והא תניא נראה צנן נראה סם המות
 לא קשיא כאן בעלין כאן באמהות כאן
 בימות החמה כאן בימות הגשמים אמר רב
 הודה אמר רב כל עיר שיש בה מעלות
 ומורדות אדם ובהמה שבה מתים בחצי ימיה
 מתים ס"ד אלא אימא מזקינים בחצי ימיהן
 אמר רב הונא בריה דרב יהושע הני⁶ מולייתא
 דבי בירי ודבי גרש אזקנן תנו רבנן⁷ א * בא
 לרבעה מרבעה בריבוע עולם גותן צפונה
 לצפון עולם ודרומה לדרום עולם וסימניך
 עגלה בצפון ועקרב בדרום רבי יוסי אומר
 אם אינו יודע לרבעה בריבוע של עולם
 מרבעה כמין התקופה כיצד⁸ חמה יוצאה
 ביום ארוך ושוקעת ביום ארוך זה הוא פני
 צפון חמה יוצאה ביום קצר ושוקעת ביום
 קצר זה הוא פני דרום תקופת ניסן ותקופת
 תשרי חמה יוצאה בחצי מזרח ושוקעת
 בחצי מערב שנאמר⁹ הולך אל דרום וסובב
 אל צפון¹⁰ הולך אל דרום ביום וסובב אל צפון
 בלילה סובב סובב הולך הרוח אלו פני מזרח
 ופני מערב פעמים מהלכתן ופעמים מסבבתן
 אמר רב משרשיא ליתנהו להני כללי דתניא
 לא יצאה חמה מעולם מקרן מזרחית צפונית
 ושקעה בקרן מערבית צפונית ולא יצאה
 חמה מקרן מזרחית דרומית ושקעה בקרן
 מערבית דרומית אמר שמואל¹¹ אין תקופת
 ניסן נופלת אלא בארבעה רבעי היום או
 בתחלת היום או בתחלת הלילה או בחצי
 היום או בחצי הלילה ואין תקופת תמוז
 נופלת אלא או באחת ומחצה או בשבע
 ומחצה בין ביום ובין בלילה ואין תקופת תשרי

שעות או כתשע שעות בין ביום ובין בלילה ואין תקופת ארבע ומחצה או בעשר ומחצה בין ביום ובין בלילה פה אלא תשעים ואחד יום ושבע שעות ומחצה ואין מה אלא חצי שעה ואמר שמואל אין לך תקופת ג'סן ממשברת את האילנות ואין לך תקופת מבת שנופלת את הזרעים והוא דאיתליד לבנה או בלבנה או בצדק: תנו

רן לעיל חמה יואה ציוס ארוך כו': או בַּחֲמַת הַיּוֹם או בַּחֲמַת
 יוֹמֹת הַחֲמֵשׁ שָׁמָּה יָמִים וְשֵׁשׁ שָׁעוֹת חֲשׁוֹב אוֹתָן כּוֹלֵם בְּצִיבִיּוֹת
 יוֹשֵׁי בְּנֵה הַשְּׁלִישִׁית בַּחֲמַת יוֹם ו' וְשֵׁנִית הַרְבִּיעִית בַּחֲמֵי יוֹם שְׁבַת
 וְכֹלֵת זֶה מִן הַרְבִּיעִיּוֹת הַלָּלוּ: וְאִין קוּפּוֹת חֲמֹם נּוּפֵלֹת אֵלֶּה אֵלֶּה בַּחֲמֵי
 זֶה הַיּוֹם אוֹתָהּ שֶׁל חֲמֹם בְּשַׁבָּע וּמַחֲזָה צִיּוֹם וְשִׁתְּקוּפּוֹת נִיסָן בַּחֲמֵי
 לַתְּקוּפָה שְׁבָאוֹת יוֹם שְׁזוֹ נּוּפֵלֹת וְזוֹ נּוּפֵלֹת אֵלֶּה נִמְשַׁכֶּת הֵלֶּן מִשְׁעָה
 יָעַ וְלִפִּי זֶה הַחֲשָׁבוֹן אוֹתָהּ שֶׁל תַּשְׁרִי נּוּפֵלֹת אוֹ בְּג' אוֹ בְּט' אִם נִפְלָה
 בְּגֵה שֶׁל תַּשְׁרִי בְּג' וְכֵן כּוֹלֵם וְהוּא סִימָן אוֹגִי וְאִטִּי ד' כַּשִּׁתְּקוּפּוֹת נִיסָן
 שְׁנִיָּה שֶׁל נִיסָן בַּחֲמֵי הַיּוֹם דִּהְיוּ צו' שָׁעוֹת וְשֵׁל חֲמֹם בַּחֲמֵי וּמַחֲזָה
 דִּפְרִישִׁית. חֲשׁוֹב לִ"א יוֹם כּוֹלֵן בְּצִיבִיּוֹת תַּמִּימוֹת הֵן ח' שָׁעוֹת וּמַחֲזָה
 זֶה שֶׁהֵן רִבְעִי שֶׁל שָׁמָּה וְרִבְעִי: וְאִין קוּפּוֹת מוֹשֶׁכֶת מַחֲבֵרֶת אֵלֶּה הֵא
 וְהוּא סִידוּרָן וְהִילּוּכָן חֲתָלֵן לִיל א' בְּשַׁבָּת מִשְׁמֵשׁ כּוֹכַב וְאִחְרָיו לְבָנָה וְאִחְרָיו
 שְׁבוּנָה לִיּוֹם א' בְּשַׁבָּת חֲמֵה וְחִלְמִי נּוּגֵה וְעוֹד לְכָל־שׁ לְכָל־שׁ חֲמֹחִי מִתְּחֵלָה סִימָנִי
 שֶׁל כָּל לִילֵי הַשָּׁבָע אֵלֶּה־שׁ חִלְמִי וְר' בַּחֲמֵי דִלְטָיו וְרֹפֵא לִי וְלִי פִירְשׁוּ
 לַתְּקוּפָה לַתְּקוּפָה חֲמֵה וְאִין שָׁעוֹת וּמַחֲזָה מִתְּחֵלָה שְׁמֹם נִפְלָה לַתְּקוּפּוֹת נִיסָן
 יוֹשֵׁי לְבָנָה וְכֵן כּוֹלֵם כַּשִּׁתְּוִיֵּא ו' שָׁעוֹת וּמַחֲזָה אַחֵר נִפִּילֶתָה שֶׁל ז' חֲמֵי
 יוֹשֵׁי. מוֹלֵד לְבָנָה שֶׁל נִיסָן אוֹ שֶׁל טֵבֵת בְּשַׁעֲת לְבָנָה אוֹ בְּשַׁעֲת דָּק:

יח א מ״י פכ״ח מה' שבת הלכה ז טו״שׁ ס״י שש סעיף ג:
יט ב מ״י פ״ג ופ״ב מהל' קה״ח:
כ ג מ״י פ״ט שס הל' ד סמג עשין מו טור א״ח ס״י תכח:
כא ד מ״י שס הל' ז טור א״ח שס:

רבינו חננאל (המשך)

[illegible]

כִּלְכִּי מְעוֹרֵל אֵי צִיָּה
מִקֵּץ מִרְדֻּתֵּי
צִנּוּתֵי, וְלֹא שָׁקֵה בִּקְרָן
נֶכֶן אֶת
הַמַּחְבֵּה מִפְּנֵי
מִרְדֻּתֵּי
וְלֹא, וְלֹא שָׁקֵה בִּקְרָן
מִרְדֻּתֵּי דִרְוֵמִי. תְּלֻמֹּד
מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִי יוֹסִי מִי
שֶׁאֵשְׁרָן יִכּוֹל [לִמְרֹן] אֶת
לִמּוּד מִן
הַתְּחֻפּוֹת, מִמְּקוֹם שֶׁהִחֲמֵה
וְרוֹחֶת בְּחֻפְתָּ תִּמּוֹד עַל
שׁוֹרְחֵת בְּחֻפְתָּ תִּמּוֹד עַל
שִׁשְׁתָּה, אִילוּ פִּי מִרְדֻּתֵּי
מִמְּקוֹמָם
בְּחֻפְתָּ תִּכְחַד עַל שֶׁמֶן
שִׁשְׁתָּה בְּחֻפְתָּ תִּמּוֹד
אִילוּ פִּי מִרְדֻּתֵּי, וְהִשְׁאָר
הַחֹלֵק אֶל דְּרוֹם וְסוֹכֵב אֶל
צָפוֹן, יִיחָה בְּחֻפְתָּ וְכִבִּית
עֲצָמָיו, וְעַל פִּי כִּדְמָה יִצְיִיעוּ
וְיִגְעוּ הַנְּבִיאִים לַעֲשׂוֹת
הַמְּחִיזֵה לְחַיֵּת הַמַּחֲמֵה
וְיִסְמָכֵה עַל בְּחֻפְתָּ